

College voor Toetsen en Examens

TERUGBLIK 2021

RESULTATEN CENTRALE
EINDTOETS 2021

INHOUD

1	INLEIDING	3
2	DEELNEMENDE SCHOLEN EN LEERLINGEN	4
2.1	Exclusiecriteria	4
2.2	Aantal leerlingen en scholen	5
2.3	Deelname facultatief onderdeel Wereldoriëntatie	7
3	KENMERKEN CENTRALE EINDTOETS 2021	8
3.1	Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen	9
3.2	Meetmethode van de referentieniveaus	9
3.3	Psychometrische kenmerken van de papieren Centrale Eindtoets 2021	10
4	RESULTATEN	12
4.1	Bevindingen	12
4.2	Bevindingen calamiteitentoets	13
4.3	Bevindingen Wereldoriëntatie	13
4.4	Frequentieverdeling individuele score	14
4.5	Interval standaardscore en brugklatype	17
4.6	Verdeling toetsadviezen best passende brugklatype	18
4.7	Resultaten referentieniveaus per toetsadvies	19
4.8	Verdeling deelname naar leeftijd en geslacht	20
4.9	Scoreverdeling toetsonderdelen	21
5	VERGELIJKEN VAN CENTRALE EINDTOETS OVER JAREN HEEN	24
5.1	Vergelijking standaardscores en toetsadviezen	24
5.2	Vergelijking populatie	25
5.3	Vergelijking referentieniveaus	25
6	RESULTATEN OP DE PAPIEREN EN DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS	27
6.1	Bevindingen in 2021	27
6.2	Wijzigingen in de digitale adaptieve Centrale Eindtoets in 2021	32
6.3	Conclusie	33
7	SAMENVATTING	34

1 INLEIDING

Voor alle leerlingen van groep 8 in het reguliere en speciaal (basis)onderwijs is het verplicht om een eindtoets te maken. Een eindtoets geeft een toetsadvies voor het best passende brugklatype als objectief tweede gegeven naast het schooladvies. De overheid stelt hiervoor aan scholen de Centrale Eindtoets beschikbaar. De Centrale Eindtoets toetst de inhoud van de taaldomeinen Lezen en Taalverzorging en alle rekendomeinen binnen de referentieniveaus. Daarnaast is het mogelijk het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie te toetsen. Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) is verantwoordelijk voor de Centrale Eindtoets en rapporteert in deze Terugblik over de resultaten van de Centrale Eindtoets 2021.

In 2021 is de Centrale Eindtoets zowel op papier als digitaal afgenomen. Door de corona-omstandigheden is in 2021 een uitzonderlijke afname van de Centrale Eindtoets ontstaan. Scholen, klassen en leerlingen moesten tijdens de afnameperiode in quarantaine, waardoor het voor scholen niet altijd mogelijk was om de papieren Centrale Eindtoets op de van tevoren vastgestelde data af te nemen. Aan een deel van de scholen is de mogelijkheid geboden om gedurende twee weken de papieren versie af te nemen. Voor andere scholen kon de digitale adaptieve Centrale Eindtoets worden ingezet om alsnog de Centrale Eindtoets af te nemen. Tenslotte is voor sommige scholen de Calamiteitentoets ingezet, omdat de voorgaande mogelijkheden onvoldoende ruimte boden om bij alle leerlingen de Centrale Eindtoets af te kunnen nemen.

In deze Terugblik komen de volgende zaken aan bod. In hoofdstuk 2 wordt een overzicht gegeven van deelnemende scholen en aantallen leerlingen. Hoofdstuk 3 besteedt aandacht aan de kenmerken van de verschillende varianten van de Centrale Eindtoets. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de resultaten van de dit schooljaar afgenomen Centrale Eindtoets gepresenteerd. Hoofdstuk 5 geeft een vergelijking van de resultaten over de afgelopen jaren. In hoofdstuk 6 worden de resultaten op de papieren en de digitale adaptieve Centrale Eindtoets belicht. Tot slot volgt in hoofdstuk 7 een samenvatting.

2 DEELNEMENDE SCHOLEN EN LEERLINGEN

De Centrale Eindtoets valt binnen het wettelijke kader van de Wet op het primair onderwijs (WPO). Behalve scholen uit het reguliere en speciaal (basis)onderwijs hebben ook scholen die in 2021 buiten het wettelijk kader vallen aan de Centrale Eindtoets deelgenomen, zoals de Nederlandse scholen in het buitenland. Bij het regulier basisonderwijs zijn ook de inspectielocaties en particuliere scholen meegenomen.

In dit hoofdstuk staan de aantallen scholen en leerlingen die deelgenomen hebben aan de Centrale Eindtoets in 2021. Over de aantallen scholen en leerlingen die hebben deelgenomen aan andere toegelaten eindtoetsen kan het CvTE geen uitspraak doen.

2.1 EXCLUSIECRITERIA

De gegevens waarop de resultaten gebaseerd zijn, betreffen alle afnames van de Centrale Eindtoets die in de database zijn opgeslagen (d.d. 30 juni 2021). De gegevens van de afnames op de Calamiteitentoets zitten daar ook bij.

Deze dataset bevat gegevens van 83.266 leerlingen. Niet al deze gegevens worden in deze Terugblik opgenomen. Afnamegegevens worden niet meegenomen als:

- er geen standaardscore beschikbaar is voor de leerling;
- als de school van de leerling niet tot het wettelijk kader voor eindtoetsing behoort (niet verplicht is om een eindtoets te maken).

Geen standaardscore beschikbaar

Een leerling krijgt geen standaardscore als deze bij Lezen, Rekenen of Taalverzorging minder dan 50% van de opgaven gemaakt heeft. In de data van 2021 betreft dat 23 leerlingen. Ook leerlingen die minder dan 75% van Lezen, Rekenen of Taalverzorging hebben gemaakt, zijn niet meegenomen in de Terugblik. Zij hebben wel een standaardscore gekregen, maar zij hebben een sterretje gekregen achter hun standaardscore.

Hun standaardscore is minder betrouwbaar dan gewenst. In de data van 2021 betreft dit 27 leerlingen. Daarnaast zijn de resultaten van nog 2.618 leerlingen handmatig verwerkt. Dankzij deze handmatige verwerking hebben zij wel een valide toetsadvies ontvangen, maar zijn zij niet meegenomen in de analyses in deze terugblik. Het aantal leerlingen van wie een standaardscore beschikbaar is, komt daarmee op 80.598 leerlingen.

Niet behorend tot wettelijk kader eindtoetsing

De Centrale Eindtoets wordt gemaakt door leerlingen uit verschillende onderwijstypen. Het merendeel van de leerlingen volgt regulier basisonderwijs. Een kleiner deel van de leerlingen volgt speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs. Deze leerlingen worden ook meegenomen in de analyses.

In deze Terugblik wordt regelmatig een verdeling gemaakt tussen regulier basisonderwijs (bo) aan de ene kant en speciaal basisonderwijs (sbo) en speciaal onderwijs (so) aan de andere kant. In een aantal gevallen worden alleen de resultaten voor het reguliere basisonderwijs gegeven. Dit wordt dan aangegeven. Leerlingen die in het buitenland op school zitten, zijn buiten de analyses gehouden.

2.2 AANTAL LEERLINGEN EN SCHOLEN

In Tabel 1 is de verdeling weergegeven van de leerlingen waarvan in 2021 een betrouwbare standaardscore op de Centrale Eindtoets beschikbaar is, verdeeld naar onderwijstype.

TABEL 1 AANTAL LEERLINGEN WAARVAN EEN STANDAARDSCORE BESCHIKBAAR IS PER SCHOOLTYPE

	Standaardscore beschikbaar	Exclusie	Totaal aantal leerlingen deelgenomen	Aantal scholen
Regulier basisonderwijs	78.833	2.605	81.438	2795
(Voortgezet) speciaal (basis)onderwijs*	1.634	61	1.695	94
Buitenlandse scholen	131	2	133	14
Totaal	80.598	2.668	83.266	2903

* Speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs samen.

In 2021 hebben in totaal 2903 scholen met in totaal 83.266 leerlingen deelgenomen aan de Centrale Eindtoets. In het reguliere basisonderwijs hebben op 2.795 scholen in totaal 78.833 leerlingen de Centrale Eindtoets gemaakt. Aan het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie deed 35% van de leerlingen uit het regulier basisonderwijs mee.

Daarnaast hebben op 14 scholen uit het buitenland en op 94 scholen uit het (voortgezet) speciaal (basis)onderwijs in totaal 1.828 leerlingen deelgenomen.

Leerlingen in het buitenland die Nederlands onderwijs volgen, vallen eveneens buiten de wettelijke verplichting om een eindtoets te maken. Ook deze leerlingen mochten de Centrale Eindtoets 2021 maken, op voorwaarde dat de buitenlandse school aangesloten is bij de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) én dat de verplichte onderdelen Taal en Rekenen gemaakt werden.

Scholen konden ook leerlingen aan de Centrale Eindtoets laten deelnemen die onder de ontheffingsgrond vallen. Het CvTE heeft de leerlingen die onder de ontheffingsgrond vallen in deze Terugblik niet uitgesloten omdat het bij CvTE niet bekend is welke leerlingen dit betreft.

In 2021 is zowel de papieren Centrale Eindtoets als de digitale adaptieve Centrale Eindtoets afgenomen. In Tabel 3 is de verdeling tussen van de verschillende schooltypen per afnamevariant weergegeven.

TABEL 2 VERDELING PAPIER EN DIGITALE AFNAME VAN DE CENTRALE EINDTOETS 2021 NAAR SCHOOLTYPE

Schooltype	Papier aantal leerlingen	Percentage	Digitaal aantal leerlingen	Percentage	Totaal
Basisschool	56903	98,7%	21930	95,6%	78833
Speciaal basisonderwijs (sbo)	588	1,0%	655	2,9%	1243
Speciaal onderwijs ((v)so)	37	0,1%	354	1,5%	391
Buitenlandse school (NOB)	127	0,2%	4	0,0%	131
Totaal	57.655		22.943		80.598

Zowel voor de papieren Centrale Eindtoets als voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets geldt dat meer dan 95% van de afnames op het reguliere basisonderwijs is afgenomen. In het speciaal onderwijs wordt de digitale adaptieve Centrale Eindtoets iets vaker afgenomen (4,4%) dan de papieren toets (1,1%).

In 2021 is door de uitzonderlijke omstandigheden vanwege corona de Calamiteitentoets ingezet naast de reguliere papieren Centrale Eindtoets en de digitale adaptieve Centrale Eindtoets (ACET). Onderstaande tabel toont de verdeling van het aantal leerlingen waarvan een standaardscore beschikbaar is per toetsvariant.

TABEL 3 VERDELING VAN HET AANTAL LEERLINGEN MET EEN STANDAARDSCORE PER TOETSARIANT

	Aantal leerlingen	Aantal scholen
Papieren toets regulier	51.879	2.021
Papier anker	5.060	170
Papieren toets niet regulier/ calamiteitentoets	716	162
Digitale toets regulier	22.911	1.606
Digitale toets DoS (Doven of Slechthorenden)	32	25

Voor 162 scholen en daarmee 716 leerlingen was het nodig om een alternatief te bieden voor de papieren Centrale Eindtoets. De volledige calamiteitentoets is op 139 van deze scholen afgenomen, bij 611 leerlingen.

Dit jaar waren er twee ankerboekjes. Een ankerboekje bevat opgaven waarmee de moeilijkheidsgraad van de toets over de jaren heen stabiel gemaakt kan worden.

Bij de ‘papieren toets niet regulier/ calamiteitentoets’ gaat het om de calamiteitentoets en combinaties van de reguliere papieren toets op één dag en de calamiteitentoets op de andere dag. Hierdoor was het niet nodig voor leerlingen om de gehele toets over te maken als ze op één toetsdag in quarantaine zaten.

2.3 DEELNAME FACULTATIEF ONDERDEEL WERELDORIËNTATIE

Aan het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie hebben in 2021 27.534 leerlingen deelgenomen. Dat is 34% van alle leerlingen die hebben deelgenomen aan de Centrale Eindtoets. Daarvan zaten 27.238 leerlingen in het reguliere basisonderwijs. Voor de berekening van de standaardscore wordt de score op het onderdeel Wereldoriëntatie buiten beschouwing gelaten.

3 KENMERKEN CENTRALE EINDTOETS 2021

Iedere eindtoets is gebaseerd op de Toetswijzer Eindtoets PO algemeen deel, te vinden via: centraleeeindtoetspo.nl. De toetswijzer is het inhoudelijke verantwoordingsdocument voor een eindtoets en bevat een aantal verplichte onderdelen. Daarnaast is er ruimte voor eigen accenten. De keuzes die gemaakt zijn voor de onderdelen Taal en Rekenen bij het construeren van de Centrale Eindtoets staan in het specifieke deel bij de [Toetswijzer Eindtoets PO](#). In dit hoofdstuk staat hoe de Centrale Eindtoets 2021 is opgebouwd.

De Centrale Eindtoets 2021 kent twee varianten; een papieren toets op één niveau en een adaptieve digitale toets. De papieren Centrale Eindtoets 2021 kent behalve de reguliere variant twee ankervarianten. Deze varianten zijn wat betreft inhoudelijke kenmerken en opbouw identiek aan de reguliere variant.

De Centrale Eindtoets bestaat uit twee onderdelen: Taal en Rekenen. Deze twee onderdelen zijn verplicht en vormen de basis van de standaardscore. Daarnaast biedt de Centrale Eindtoets ook het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie aan.

De Centrale Eindtoets heeft in 2021 de volgende opbouw:

TABEL 4 OPBOUW CENTRALE EINDTOETS 2021

		Papier	Digitaal
Taal	Lezen:	45 opgaven:	36 opgaven:
	– Begrijpend lezen	25 opgaven	20 opgaven
	– Samenvatten	10 opgaven	8 opgaven
	– Opzoeken	10 opgaven	8 opgaven
	Taalverzorging:	40 opgaven:	36 opgaven:
	– Grammatica	10 opgaven	8 opgaven
	– Spelling van werkwoorden	10 opgaven	8 opgaven
	– Spelling van niet-werkwoorden	10 opgaven	8 opgaven
	– Interpunctie	10 opgaven	8 opgaven
	Schrijven	20 opgaven	20 opgaven
Rekenen	Rekenen:	60 opgaven:	48 opgaven:
	– Getallen	22 opgaven	16 opgaven
	– Verhoudingen	14 opgaven	12 opgaven
	– Meten en meetkunde	14 opgaven	12 opgaven
	– Verbanden	10 opgaven	8 opgaven
Wereldoriëntatie	Wereldoriëntatie:	90 opgaven:	90 opgaven:
	– Aardrijkskunde	30 opgaven	30 opgaven
	– Geschiedenis	30 opgaven	30 opgaven
	– Natuur en techniek	30 opgaven	30 opgaven

De domeinen Lezen en Taalverzorging bij het onderdeel Taal zijn volgens de Toetswijzer Eindtoets PO verplicht. Het domein Schrijven behoort tot de vrije ruimte binnen de genoemde toetswijzer. Bij Rekenen zijn alle domeinen volgens de toetswijzer Eindtoets PO verplicht. Het onderdeel Wereldoriëntatie is facultatief. De inhoudelijke verantwoording van dit onderdeel is beschreven in een specifiek deel van de toetswijzer: Centrale Eindtoets Wereldoriëntatie, te vinden via: centraleeeindtoetspo.nl.

3.1 REFERENTIE-NIVEAUS NEDERLANDSE TAAL EN REKENEN

Het is verplicht om bij een eindtoets te rapporteren op de referentieniveaus Nederlandse taal en Rekenen. In deze paragraaf staat kort beschreven wat de referentieniveaus zijn en wordt de meetmethode van de referentieniveaus beschreven.

Op 1 augustus 2010 is de Wet referentieniveaus Nederlandse taal en Rekenen van kracht geworden. De referentieniveaus geven aan wat leerlingen moeten kennen en kunnen op het gebied van Taal en Rekenen op belangrijke momenten in hun schoolloopbaan. Doel van deze wet is een betere aansluiting te bewerkstelligen tussen het taal- en rekenonderwijs in de verschillende onderwijssectoren: po, vso, vo en mbo. Daarnaast beoogt de wet ook de taal- en rekenvaardigheden van de leerlingen te verbeteren. De Centrale Eindtoets toetst de inhoud van de taaldomeinen Lezen en Taalverzorging en van alle rekendomeinen binnen de referentieniveaus. De toets meet welk referentieniveau (1F/1S/2F) een leerling beheerst. Niveau 1F geldt als het fundamentele niveau. Als een leerling referentieniveau 1F beheerst, dan beheerst de leerling taal en rekenen in voldoende mate. Als een leerling het referentieniveau 1S of 2F beheerst, dan beheerst de leerling taal en rekenen nog beter.

3.2 MEETMETHODE VAN DE REFERENTIE-NIVEAUS

Vanaf de eerste afname van de Centrale Eindtoets in 2015 rapporteert de Centrale Eindtoets op de beheersing van de referentieniveaus Lezen (1F en 2F), Taalverzorging (1F en 2F) en Rekenen (1F en 1S). De scores op de Centrale Eindtoets zijn sinds 2016 direct gerelateerd aan de Openbare Set Referentie-items (OS). De normen voor het al dan niet beheersen van de referentieniveaus zijn gedefinieerd als een cesuur (minimaal aantal goed) op deze Openbare Set. De gebruikte cesuur voor de papieren Centrale Eindtoets is gegeven in Tabel 5. Zie voor meer informatie over de referentiesets en voor de openbare set referentie-items de website www.referentiesets.nl.

TABEL 5 GEBRUIKTE CESUUR VOOR DE REFERENTIE-NIVEAUS OP DE PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2021

		Toetsen 2021 – geëquivalenteerde scores		Openbare Set	
		Aantal opgaven	Cesuur	Aantal opgaven	Cesuur
Lezen	1F	45	18	70	39
	2F	45	27	83	54
Taalverzorging	1F	40	17	70	42
	2F	40	28	70	51
Rekenen	1F	60	26	80	50
	1S	60	47	40	30

3.3 PSYCHOMETRISCHE KENMERKEN VAN DE PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2021

De papieren Centrale Eindtoets is gemaakt door 51.879 leerlingen, exclusief het aantal leerlingen dat de ankertoetsen heeft gemaakt en het aantal leerlingen dat niet voldoende vragen heeft beantwoord.

Tabel 6 toont de scores op het totaal en op onderdelen van de papieren Centrale Eindtoets 2021, aangevuld met enkele psychometrische gegevens. Tabel 7 geeft de schattingen van de betrouwbaarheid voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets.

TABEL 6 PSYCHOMETRISCHE KENMERKEN PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2021

Onderdeel	Aantal opgaven	Gem. score	Std. Dev.	Coëfficiënt alfa	Guttman's Lambda-2	Totaal	Rekenen	Taal	Lezen	Taalverzorging	Schrijven
						Geobserveerd correlaties					
Totaal	165	117,5	22,7	0,95*	-	1,00	0,90	0,95	0,86	0,85	0,77
Rekenen	60	43,0	10,5	0,91	0,91	0,90	1,00	0,72	0,65	0,65	0,57
Taal	105	74,5	14,0	0,91*	-	0,95	0,72	1,00	0,92	0,89	0,81
Lezen	45	31,1	6,5	0,82	0,82	0,86	0,65	0,92	1,00	0,67	0,68
Taalverzorging	40	29,3	6,2	0,83	0,83	0,85	0,65	0,89	0,67	1,00	0,62
Schrijven	20	14,1	3,1	0,65	0,65	0,77	0,57	0,81	0,68	0,62	1,00

*=Gestratificeerde coëfficiënt alfa (Drenth & Sijtsma, 2006, p. 245)

Voor stabiele psychometrische waarden zijn voldoende waarnemingen nodig. Voor alle taalonderdelen samen (Taal) zijn is alleen een gestratificeerde coëfficiënt alfa gegeven omdat dit alle taalonderdelen samen zijn. Cronbach's alpha is een maat voor de betrouwbaarheid van toetsen. De waarde van alpha is een schatting voor de ondergrens van de betrouwbaarheid van een test. De waarde kan liggen tussen minus oneindig tot 1. Guttman's lambda2 is net als alpha een maat voor de betrouwbaarheid van toetsen. Het is een ondergrens voor de betrouwbaarheid, maar gegarandeerd een die groter is dan alpha. De betrouwbaarheidsscore is volgens de COTAN goed voor belangrijke beslissingen. De **COTAN-grens** voor belangrijke beslissingen op individueel niveau is voldoende tussen ,8 en ,9 en goed als >,9. Voor het uitbrengen van een toetsadvies wordt de totaalscore op alle onderdelen van eindtoets genomen. De betrouwbaarheid is 0,95 en is daarmee goed volgens de COTAN. Voor de toetsonderdelen van Centrale Eindtoets zijn de betrouwbaarheidsscore iets lager, maar nog steeds goed; voor Taal en Rekenen bedraagt deze 0,91. Voor de domeinen waarop referentieniveaus worden gerapporteerd geldt dat deze voldoende zijn. De lagere betrouwbaarheden op de domeinen worden veroorzaakt omdat het aantal opgaven voor elk domein lager is dan op de totaalscore.

Correlatie is een maat voor de statistische samenhang tussen onderdelen. Uit Tabel 6 is af te lezen dat bij de onderdelen van de Centrale Eindtoets de correlatie het hoogst is tussen Taal en Lezen (,92) en het laagst tussen Schrijven en Rekenen (,57).

TABEL 7 BETROUWBAARHEID SCHATTINGEN VOOR DE DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS

Onderdeel	Aantal opgaven per pad	Aantal verschillende paden genomen	Betrouwbaarheid –MAcc gem (min-max)*
Rekenen	48	165	0,91 (0,90-0,93)
Lezen	36	158	0,81 (0,77-0,83)
Taalverzorging	36	179	0,81 (0,77-0,85)
Schrijven	20	1	0,69 (0,69-0,69)

In Tabel 7 voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets is eenzelfde beeld te zien voor de geschatte betrouwbaarheid. Vanwege de adaptiviteit is het niet mogelijk om de betrouwbaarheid van de gehele toets te berekenen. De betrouwbaarheid van de domeinen waarop referentieniveaus worden gerapporteerd is voldoende tot goed, met waardes tussen de 0,81 en 0,91. Ook bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets heeft het onderdeel Schrijven lagere betrouwbaarheid (0,69). Maar ook hier geldt dat op basis van het onderdeel Schrijven geen beslissingen worden genomen en daarmee de betrouwbaarheid voor deze schaal acceptabel is.

4 RESULTATEN

Het resultaat op de Centrale Eindtoets is een standaardscore op een schaal van 501 tot en met 550. De standaardscore leidt tot een toetsadvies aan de leerling voor het best passende brugklatype. In verband met de mogelijke effecten van de coronamaatregelen in de voorafgaande periode voor de afname van de eindtoets 2021, zijn er landelijk afspraken gemaakt om bij eventuele ontstane leervertraging hiervoor te corrigeren op de toetsadviezen. Hiermee kan recht worden gedaan aan de potentie van leerlingen in het toetsadvies zodat zij ondanks eventuele vertragingen toch op het voor hen meest passende onderwijsniveau geplaatst kunnen worden.

In dit hoofdstuk staat hoe vaak een specifieke standaardscore is behaald en welke standaardscore overeenkomt met welk brugklatype. Daarnaast staat in dit hoofdstuk in hoeverre de leerlingen die in 2021 de Centrale Eindtoets hebben gemaakt de referentieniveaus beheersen.

4.1 BEVINDINGEN

In Tabel 8 staat de landelijk gemiddelde standaardscore per schooltype.

TABEL 8 AANTAL EN PERCENTAGE LEERLINGEN MET DE GEMIDDELDE STANDAARDSCORE PER SCHOOLTYPE IN 2021

Onderwijstype	Aantal leerlingen	Percentage leerlingen	Gemiddelde standaardscore	Standaard afwijking
Regulier basisonderwijs	78.833	97,8%	535,1	9,6
Speciaal basisonderwijs (sbo)	1.243	1,5%	526,4	13,9
(Voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so)	391	0,5%	520,4	11,1
Buitenlandse school (NOB)	131	0,2%	532,0	11,7
Totaal	80.598		534,9	9,8

Gemiddeld hebben alle deelnemende leerlingen uit het reguliere basisonderwijs een standaardscore behaald van 535,1. De landelijk gemiddelde standaardscore (regulier onderwijs) van jongens (535,1) is dit jaar nagenoeg hetzelfde als voor meisjes (535,0).

Er is een klein verschil tussen de landelijk gemiddelde leerlingenscore (535,1) en de landelijk gemiddelde schoolscore (534,7):

- Bij de landelijk gemiddelde leerlingenscore worden alle individuele leerlingenscores bij elkaar opgeteld en daarna gedeeld door het aantal leerlingenscores.
- Bij de landelijk gemiddelde schoolscore wordt eerst de gemiddelde score van elke school berekend, daarna worden die gemiddeldes bij elkaar opgeteld en vervolgens gedeeld door het aantal schoolscores. Het aantal deelnemende leerlingen per school kan erg verschillen. Toch wordt in de berekening van de landelijk gemiddelde schoolscore elk schoolgemiddelde even zwaar meegeteld, of het nu gaat om een school met 5 deelnemers of met 50. Daardoor wijkt het landelijk leerlinggemiddelde (elke leerling telt voor één) vrijwel altijd af van het landelijk schoolgemiddelde (elke school telt voor één).

4.2 BEVINDINGEN CALAMITEITENTOETS

In 2021 is de calamiteitentoets ingezet in verband met de coronamaatregelen waardoor leerlingen, klassen en scholen in quarantaine moesten ten tijde van de afname.

TABEL 9 GEMIDDELDE STANDAARDSCORE NAAR VARIANT CENTRALE EINDTOETS 2021

	Totaal		Regulier basisonderwijs	
	Aantal leerlingen	Gemiddelde standdaardscore	Aantal	Gemiddelde standdaardscore
Papieren toets regulier	56.939	535,9	56.191	536,0
Papieren toets niet regulier	716	535,1	712	535,2
Digitale toets regulier	22.911	532,2	21.899	532,7
Digitale toets doven	32	529,5	31	530,3

Papieren toets niet regulier: de calamiteitentoets en combinaties van reguliere papieren toets op de ene dag en calamiteitentoets op de andere dag. Hierdoor was het niet nodig voor leerlingen om de gehele toets over te maken als ze al een toetsdag gemaakt hadden, maar de andere dag in quarantaine moesten.

4.3 BEVINDINGEN WERELDORIENTATIE

Binnen het reguliere basisonderwijs is de gemiddelde standdaardscore van de leerlingen die de drie domeinen Aardrijkskunde, Geschiedenis en Natuur en Techniek van het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie gemaakt hebben (536,1, N = 27.238), hoger dan de standdaardscore van leerlingen van het reguliere basisonderwijs die geen Wereldoriëntatie gemaakt hebben (534,5, N = 51.506).

Er waren 89 leerlingen die minder dan 75% van de Wereldoriëntatie items gemaakt hebben, deze zijn hier weggelaten.

4.4 FREQUENTIEVERDELING INDIVIDUELE SCORE

In deze paragraaf wordt de frequentieverdeling van de individuele scores op de Centrale Eindtoets gegeven.

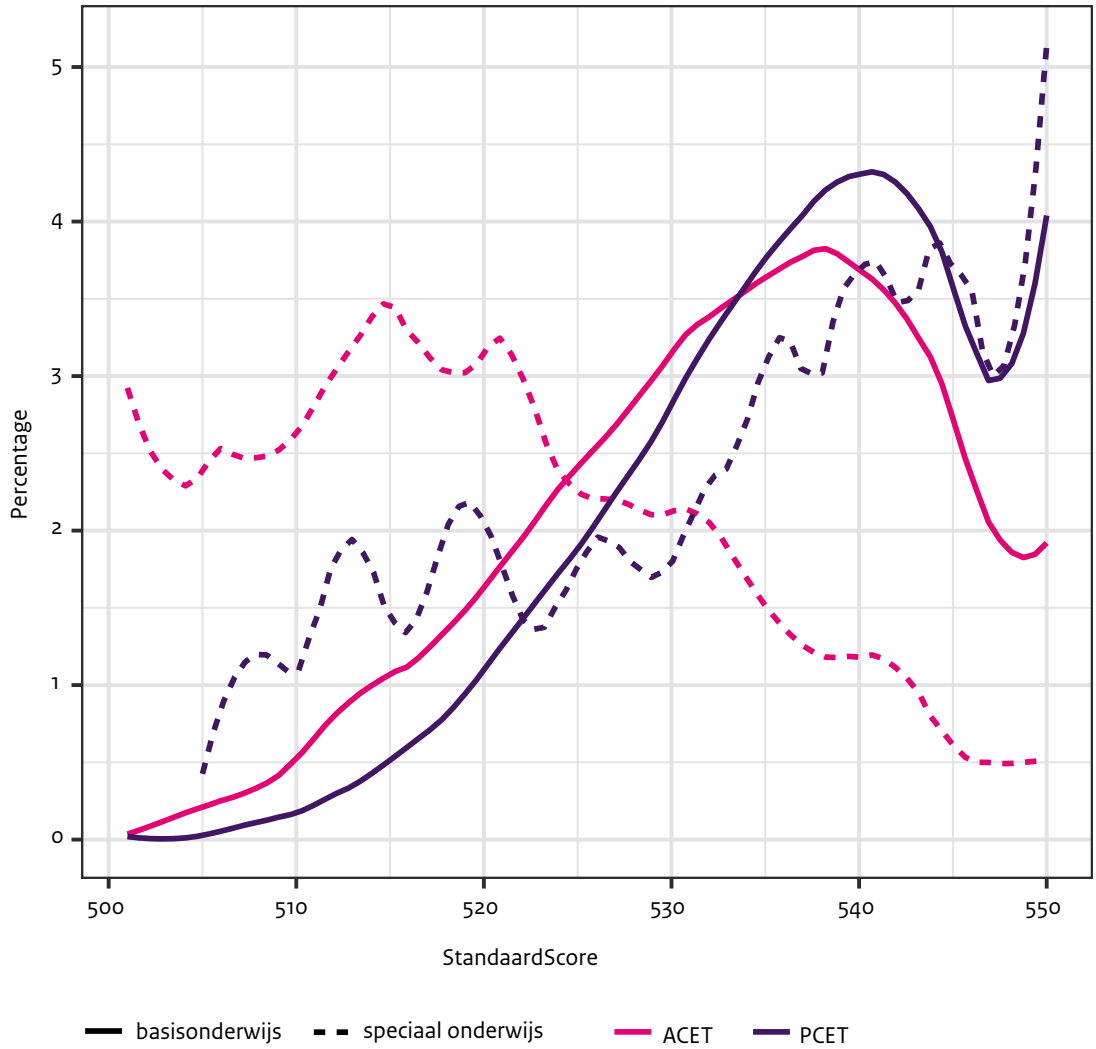
Er waren 3 leerlingen (allen papier) die alle taal-en rekenopgaven van de Centrale Eindtoets 2021 goed hadden. In 2021 behaalden 3021 (2548 papier, 473 digitaal) leerlingen in het regulier basisonderwijs de hoogst mogelijke standaardscore (550). Dat is bijna 3,8% (4,5% papier, 2,2% digitaal) van de leerlingen die de Centrale Eindtoets hebben gemaakt. Uitgesplitst naar de verschillende onderdelen waren er 293 (282 papier, 11 digitaal) leerlingen die alle rekenopgaven goed hadden; 36 (allen papier) leerlingen die alle opgaven Lezen goed hadden, 532 (530 papier, 2 digitaal) leerlingen die alle opgaven Taalverzorging goed hadden en 927 (748 papier, 179 digitaal) leerlingen die alle opgaven Schrijven goed hadden. Er waren dit jaar geen leerlingen die alle opgaven Wereldoriëntatie goed hadden.

Tabel 10 laat zien welk cumulatief percentage met welke standaardscore overeenkomt. In de linkerkolom (standaardscore) staan alle waarden die de standaardscore kan aannemen (501-550). In de kolommen onder 'cumulatief percentage' is af te lezen hoeveel leerlingen de betreffende standaardscore of een lagere standaardscore hebben behaald. Er zijn twee kolommen: een voor het reguliere basisonderwijs en een voor het speciaal (basis)onderwijs. Een voorbeeld: in 2021 behaalde 58,6 % van de leerlingen uit het reguliere basisonderwijs een standaardscore van 538 of lager, 41,4% van de leerlingen in het reguliere basisonderwijs had dus een standaardscore van 539 of hoger.

TABEL 10 CUMULATIEVE FREQUENTIES VAN SCORES OP DE CENTRALE EINDTOETS 2021 VOOR BO EN SBO/(V)SO

Standardscore	Cumulatief percentage 2021 bo (N = 78833)	Cumulatief percentage 2021 sbo/(v)so (N = 1634)
501	0,0%	2,0%
502	0,0%	3,2%
503	0,1%	4,2%
504	0,1%	5,5%
505	0,2%	7,4%
506	0,3%	9,2%
507	0,4%	10,8%
508	0,6%	13,1%
509	0,8%	14,9%
510	1,1%	16,9%
511	1,5%	19,0%
512	1,8%	21,4%
513	2,4%	24,1%
514	3,0%	27,1%
515	3,6%	29,2%
516	4,4%	32,1%
517	5,3%	34,5%
518	6,2%	36,7%
519	7,3%	39,2%
520	8,5%	42,4%
521	9,9%	44,7%
522	11,5%	47,2%
523	13,2%	49,3%
524	15,0%	50,8%
525	17,1%	52,8%
526	19,3%	55,2%
527	21,6%	57,1%
528	24,1%	59,1%
529	26,9%	61,0%
530	29,8%	63,0%
531	32,8%	65,1%
532	36,1%	67,4%
533	39,7%	69,3%
534	43,1%	71,4%
535	46,7%	73,3%
536	50,7%	75,6%
537	54,8%	77,3%
538	58,6%	79,3%
539	62,8%	80,8%
540	67,1%	83,4%
541	71,1%	85,0%
542	75,0%	87,0%
543	79,0%	89,2%
544	82,7%	90,5%
545	86,2%	92,5%
546	89,2%	93,8%
547	91,8%	95,5%
548	94,3%	96,6%
549	96,2%	97,8%
550	100,0%	100,0%

FIGUUR 1 VERDELING VAN STANDAARDSCORE VOOR REGULIER BASISONDERWIJS

Uit de tabel blijkt dat leerlingen in het speciaal onderwijs lager scoren dan leerlingen in het regulier basisonderwijs. De digitale toets wordt over het algemeen afgenomen bij leerlingen die lager scoren op de Centrale Eindtoets.

4.5 INTERVAL STANDAARDSCORE EN BRUGKLASTYPE

Scholen mogen een schooladvies geven dat maximaal twee aansluitende niveaus omvat. De Centrale Eindtoets heeft die overlap meegenomen in het toetsadvies voor het best passende brugklatype. Het ministerie van OCW heeft besloten dat sinds 2019 iedere eindtoetsaanbieder dezelfde toetsadviescategorieën dient te verstrekken.

Tabel 11 laat voor elk brugklatype het interval zien dat in 2021 het uitgangspunt was voor de omzetting van de standaardscore naar een advies voor het best passende brugklatype op de Centrale Eindtoets.

TABEL 11 INTERVAL STANDAARDSCORE EN BRUGKLASTYPE 2021

Interval standaard-score in 2021	Brugklatype	Interval standaard-score in 2019
501 - 504	praktijkonderwijs en vmbo basisberoepsgerichte leerweg	501 - 504
505 - 523	vmbo basis- en kaderberoepsgerichte leerweg	505 - 524
524 - 531	vmbo kaderberoepsgerichte en gemengde / theoretische leerweg	525 - 532
532 - 538	vmbo gemengde / theoretische leerweg en havo	533 - 539
539 - 543	havo / vwo	540 - 544
544 - 550	vwo	545 - 550

In het afname jaar 2021 is afgesproken om de landelijk geobserveerde leervertraging te corrigeren om in het toetsadvies recht te kunnen doen aan de potentie van leerlingen. Voor de Centrale Eindtoets betekent dit dat de grenswaarden voor de toetsadviezen vanaf vmbo bb/kb één standaardscorepunt zijn opgeschoven ten opzichte van voorgaande jaren (zie kolom voor 2019). Met andere woorden, alleen de grenzen zijn aangepast, maar de standaardcores zelf zijn niet aangepast. Doordat alleen de grenswaarden voor de toetsadviezen zijn aangepast kunnen de onderliggende standaardcores voor 2021 en 2019 (en eerder) een-op-een worden vergeleken.

4.6 VERDELING TOETSADVIEZEN BEST PASSENDE BRUGKLASTYPE

De gemiddelde standaardscore op leerlingniveau was in 2021 534,65 (regulier basisonderwijs). Deze score komt overeen met het toetsadvies voor het best passende brugklastype vmbo gemengde/theoretische leerweg en havo.

In Tabel 12 is te lezen hoe vaak welk toetsadvies op de Centrale Eindtoets 2021 werd gegeven in zowel regulier als speciaal (basis)onderwijs.

TABEL 12 FREQUENTIE GEGEVEN TOETSADVIES BEST PASSENDE BRUGKLASTYPE

Toetsadvies	Aantallen			Percentages		
	bo	sbo/(v)so	totaal	bo	sbo/(v)so	totaal
pro/vmbo-bb	94	90	184	0,1%	5,5%	0,2%
vmbo-bb/kb	11.766	740	12.506	14,9%	45,3%	15,5%
vmbo-kb/gt	16.610	271	16.881	21,1%	16,6%	21,0%
vmbo-gt/havo	21.028	220	2.1248	26,7%	13,5%	26,4%
havo/vwo	15.722	157	15.879	19,9%	9,6%	19,7%
vwo	13.613	156	13.769	17,3%	9,5%	17,1%
totaal	78.833	1634	8.0467			

Uit de tabel blijkt dat het advies vmbo gt/havo het vaakst is gegeven in het bo. In het sbo/(v)so komt het toetsadvies vmbo bb/kb het vaakst voor.

4.7 RESULTATEN REFERENTIELEVELS PER TOETSADVIES

In deze paragraaf wordt voor de toetsadviescategorieën uit de Centrale Eindtoets per domein aangegeven in welke mate de referentieniveaus worden beheerst. Tabel 13 laat dat zien voor het reguliere basisonderwijs op de Centrale Eindtoets 2021.

TABEL 13 PERCENTAGE LEERLINGEN DAT HET REFERENTIELEVEL TAAL EN REKENEN HAALT PER TOETSADVIESCATEGORIE

Toetsadvies	Aantal	Lezen		Taalverzorging		Rekenen	
		% 1F*	% 2F	% 1F*	% 2F	% 1F**	% 1S
pro/vmbo-bb	94	0,0%	0,0%	2,1%	0,0%	0,0%	0,0%
vmbo-bb/kb	11.766	75,8%	13,0%	75,8%	4,8%	46,3%	0,0%
vmbo-kb/gt	16.610	98,8%	56,6%	98,2%	31,2%	95,8%	2,3%
vmbo-gt/havo	21.028	99,9%	88,3%	99,9%	68,8%	100,0%	30,0%
havo/vwo	15.722	100,0%	98,8%	100,0%	93,1%	100,0%	84,1%
vwo	13.613	100,0%	100,0%	100,0%	99,6%	100,0%	99,6%
Totaal regulier basisonderwijs	78.833	96,0%	74,4%	95,9%	61,4%	91,0%	42,5%

* inclusief leerlingen die ook 2F hebben behaald

** inclusief leerlingen die ook 1S hebben behaald

Tabel 13 laat zien dat de leerlingen uit het reguliere basisonderwijs die de Centrale Eindtoets hebben gemaakt 1F ruimschoots beheersen. Op alle domeinen (Lezen, Taalverzorging en Rekenen) haalt meer dan 90% het niveau 1F. Het betreft hier de gecumuleerde percentages voor 1F; dat wil zeggen: de leerlingen die 1F halen, maar niet 2F/1S, plus de leerlingen die zowel 1F als 1S/2F halen. Het percentage leerlingen dat 1F haalt, is daarmee nooit kleiner dan het percentage leerlingen dat 2F haalt. Het percentage leerlingen dat 1F haalt zonder ook het niveau 1S/2F te halen is gemakkelijk te verkrijgen door het percentage genoemd bij 1F te verminderen met het percentage genoemd 2F.

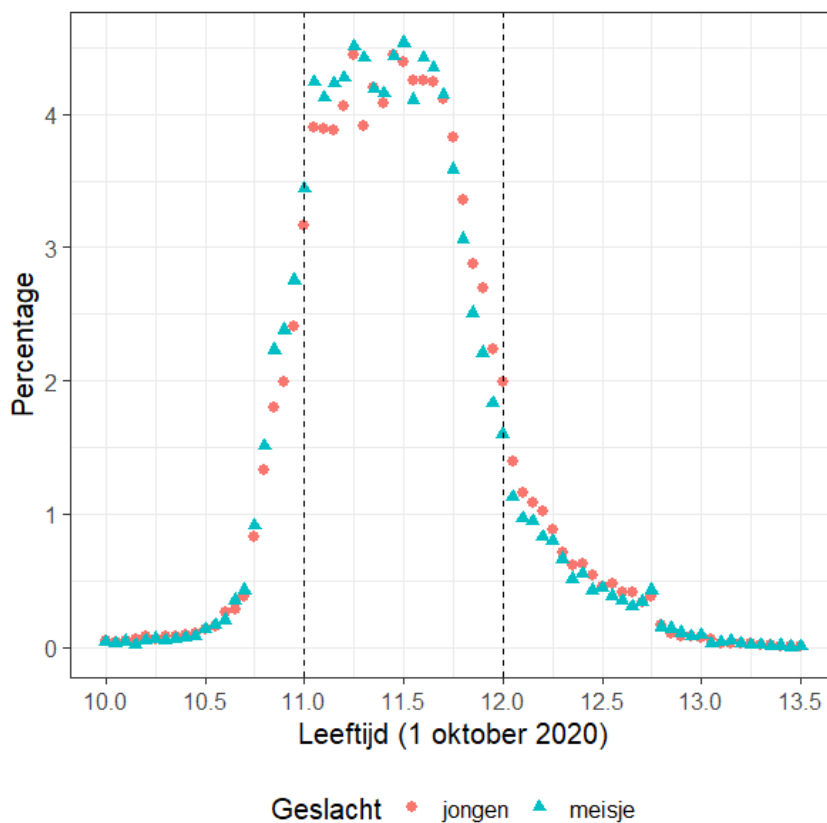
Verder blijkt dat de meerderheid van de leerlingen de taalonderdelen ook op 2F beheerst, resp. 74,4% en 61,4%. Bij Rekenen wordt door 42,5% van alle leerlingen het niveau 1S beheerst. Tabel 13 maakt de verschillen in beheersing op de referentieniveaus ook zichtbaar op toetsadviesniveau. Leerlingen met de toetsadviezen pro/vmbo-bb en vmbo-bb/kb blijven achter in de beheersing van de referentieniveaus Taal en Rekenen ten opzichte van de leerlingen met hogere adviezen. Referentieniveau 1F wordt op de domeinen Lezen en Taalverzorging door 75,8% van de leerlingen met het toetsadvies vmbo-bb/kb beheerst. Bij leerlingen met het toetsadvies vmbo-kb/gt en vmbo-gt/havo is dat voor Lezen 98,8%, resp. 99,9% en voor Taalverzorging 98,2%, resp. 99,9%. Bij Rekenen is het verschil groter en beheerst 46,3% van de leerlingen met het toetsadvies vmbo-bb/kb niveau 1F. Bij leerlingen met een toetsadvies vmbo-kb/gt en vmbo-gt/havo is dat 95,8 resp. 100%.

Tabel 13 laat ook zien dat leerlingen met het advies vmbo-gt/havo 1F op alle onderdelen en vaker de streefniveaus 1S/2F beheersen. Het streefniveau 2F bij Taal wordt vaker door leerlingen behaald dan het streefniveau 1S bij Rekenen.

4.8 VERDELING DEELNAME NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

Figuur 2 laat de verdeling naar leeftijd zien van de leerlingen die in 2021 hebben deelgenomen aan de Centrale Eindtoets. Hierbij is de verdeling apart gegeven voor jongens en voor meisjes. Op de horizontale as, waarop leeftijd is uitgedrukt in eenheden van een half jaar, worden ook twee grenspunten aangegeven. Volgens de regelgeving die gold vóór de invoering van het basisonderwijs (begin jaren '80 vorige eeuw), werden leerlingen pas tot de eerste klas toegelaten als ze vóór 1 oktober van het lopende jaar zes werden. Als die regel nu nog zou gelden, zouden de leerlingen die in april 2021 in groep 8 zitten, geboren moeten zijn tussen 1 oktober 2008 en 30 september 2009. De twee verticale stippellijnen in de figuur geven aan welke leerlingen op 1 oktober 2020 resp. 11 of 12 jaar waren.

FIGUUR 2 VERDELING CENTRALE EINDTOETS 2019 DEELNEMENDE LEERLINGEN NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

In Figuur 2 kunnen er enkele verschillen in de relatie tussen leeftijd en geslacht onderscheiden worden. Ten eerste zijn er bij de vertraagde leerlingen meer jongens dan meisjes. Ten tweede zijn er iets meer 'vroegere' meisjes dan jongens. Tot slot zijn in de reguliere groep (tussen de stippellijnen) de jongens gemiddeld iets ouder dan de meisjes.

Tabel 14 toont de verdeling van aantallen leerlingen in het reguliere basisonderwijs naar leeftijd op 1 oktober 2020 en de gemiddelde standardscore per leeftijdscategorie (jong, regulier, oud).

TABEL 14 LEERLINGEN VERDEELD NAAR LEEFTIJD OP 1 OKTOBER 2020 IN HET REGULIERE BASISONDERWIJS

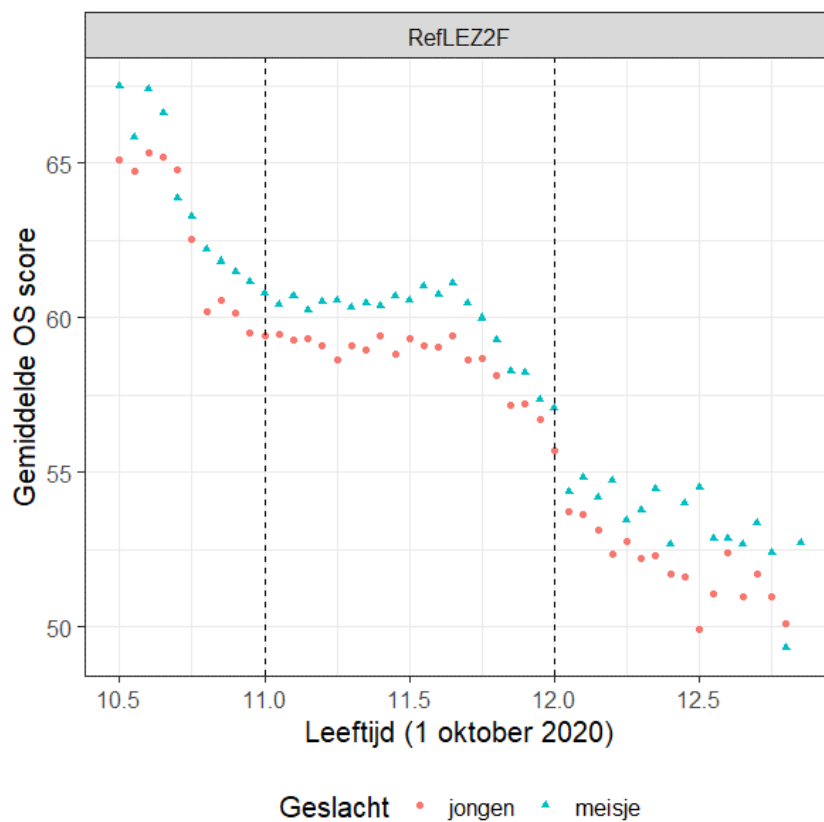
Leeftijd op 1 oktober 2020	Aantal	%	Gemiddelde standaardscore
Jong (< 11 jaar)	9.647	13%	538
Regulier (11 -12 jaar)	58.563	76%	536
Oud (> 12 jaar)	8.808	11%	528
Leeftijd onbekend	319	0.4%	535

Uit de gegevens in Tabel 14 is af te lezen dat de gemiddelde standaardscore afneemt bij een oplopende leeftijdscategorie.

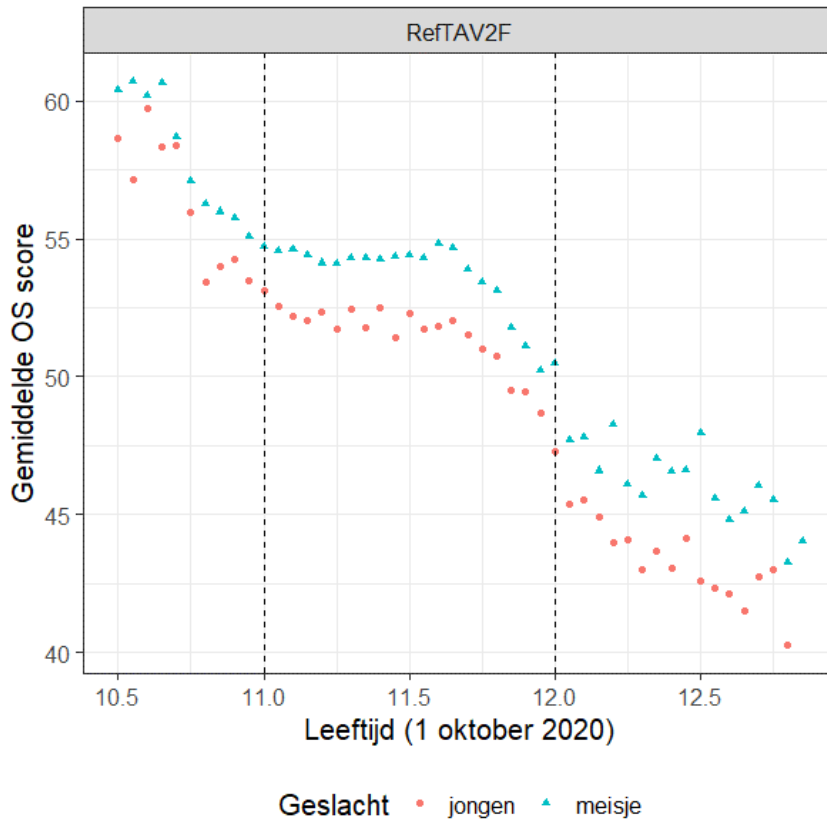
4.9 SCOREVERDELING TOETSONDERDELEN

In Figuur 3, 4 en 5 zijn de scores van jongens en meisjes per leeftijdsgroep uitgesplitst naar Lezen (2F), Taalverzorging (2F) en Rekenen (1S),

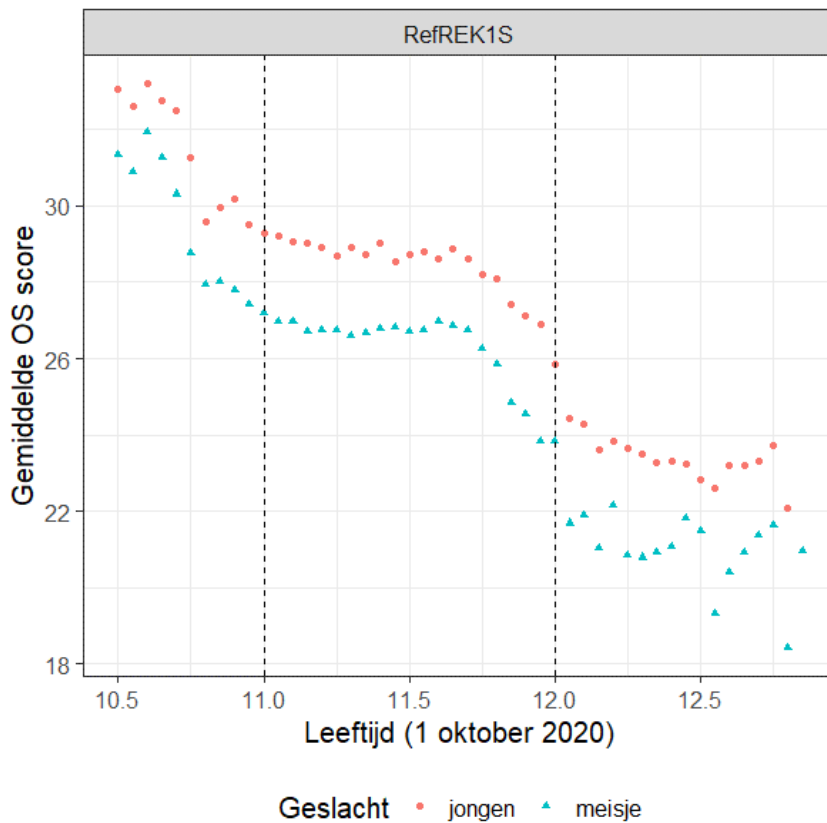
FIGUUR 3 REFERENTIESCORES LEZEN NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

FIGUUR 4 REFERENTIESCORES TAALVERZORGING NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

FIGUUR 5 REFERENTIESCORES REKENEN NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT

Bij het onderdeel Lezen en Taalverzorging 2F laten meisjes over het algemeen hogere scores zien dan jongens. In Figuur 5 is te zien dat jongens over het algemeen een hogere score halen op Rekenen 1S dan meisjes over de hele leeftijdsrange.

Het patroon is voor alle drie de onderdelen vergelijkbaar voor wat betreft scores naar leeftijd: in de figuren kunnen we zien dat vertraagde leerlingen gemiddeld duidelijk lager scoren dan de leerlingen die regulier zijn doorgestroomd. De 'vroege' leerlingen scoren daarentegen op de onderdelen hoger dan de overige leerlingen.

5 VERGELIJKEN VAN CENTRALE EINDTOETS OVER JAREN HEEN

De Centrale Eindtoets werd in 2021 voor de zesde keer afgenomen. Daardoor is ook een vergelijking mogelijk met de Centrale Eindtoets in eerdere jaren. De Centrale Eindtoets 2021 is qua opbouw vergelijkbaar met de Centrale Eindtoets 2019 en in 2020. In 2020 echter heeft er geen afname plaats kunnen vinden vanwege de coronapandemie. In 2021 is het boekje Wereldoriëntatie dat in 2019 is opgeleverd voor de laatste keer door de scholen gebruikt.

5.1 VERGELIJKING STANDAARDScores EN TOETSADVIEZEN

In 2021 was de landelijk gemiddelde standaardscore van 535,1 in het reguliere basisonderwijs lager dan in 2019 (536,0) en meer vergelijkbaar met 2015 (534,7), 2016 (535,0), 2017 (535,3) en 2018 (535,5).

In Tabel 15 staat het aandeel leerlingen per toetsadvies over de jaren heen. In 2021 is dezelfde indeling in toetsadviezen gehanteerd als in 2019, maar deze wijkt wel af van voorgaande jaren (zie ook paragraaf 4.5). De toetscategorieën pro/vmbo-bb en bb/kb hebben sindsdien een andere range aan standaardcores dan in eerdere jaren. De enkelvoudige toetsadviezen zijn met uitzondering van 'vwo' komen te vervallen en zijn samengevoegd tot meervoudige toetsadviezen. Daarom is een vergelijking met eerdere jaren ingewikkeld, waardoor alleen een vergelijking met 2019 wordt gegeven in onderstaande tabel.

TABEL 15 PERCENTAGE LEERLINGEN PER TOETSADVIES OP DE CENTRALE EINDTOETS IN 2021 EN IN 2019

Toetsadvies	2019	2021
pro/vmbo-bb	0,0%	0.1%
vmbo-bb/kb	13,1%	14.9%
vmbo-kb/gt	19,5%	21.1%
vmbo-gt/havo	27,2%	26.7%
havo/vwo	20,9%	19.9%
vwo	19,4%	17.3%

In 2021 is op de toetsadviezen een correctie toegepast voor de leervertraging die is opgelopen door coronamaatregelen (zie paragraaf 4.5). Hoewel de vergelijking met voorgaande jaren door de nieuwe indeling in toetsadviescategorieën wordt bemoeilijkt, lijkt bij de leerlingen die de Centrale Eindtoets hebben gemaakt het aandeel afgegeven toetsadviezen vergelijkbaar met 2019. Alleen het toetsadvies vmbo-kb/gt is een kleine 2% toegenomen en het advies vwo is 2% afgenomen.

5.2 VERGELIJKING POPULATIE

Aan de Centrale Eindtoets doen sinds de eerste afname in 2015 ieder jaar minder scholen mee. In Tabel 16 staat de landelijk gemiddelde schoolscore weergegeven over de jaren heen.

TABEL 16 GEMIDDELDE STANDAARDScore OVER SCHOLEN OP CENTRALE EINDTOETS OVER DE JAREN HEEN (REGULIER BASISONDERWIJS)

		2015	2016	2017	2018	2019	2021
deelnemende scholen 2021	2.795	535,4	535,0	535,4	535,5	535,8	534,7
opgesplitst in:							
scholen die in alle jaren 2015-2021 hebben deelgenomen	2.421	535,4	535,0	535,5	535,6	535,9	534,7
scholen die in 2021 en 2019 hebben deelgenomen, maar ergens in 2015-2018 niet deelgenomen	281	535,3	534,3	533,9	534,3	535,0	534,2
teruggekeerde scholen, die eerder hadden deelgenomen in 2015-2018; maar niet in 2019	70	534,6	534,0	534,0	534,7		534,1
nieuwe scholen, die nog niet hadden deelgenomen in 2015-2019	23						533,2
vertrokken scholen, die wel hebben deelgenomen in alle jaren 2015-2019	359	534,9	534,2	534,8	534,5	534,5	
vertrokken scholen, die wel hebben deelgenomen in 2019; maar niet de hele periode 2015-2018	146	532,2	533,8	535,1	527,9	528,0	
scholen die ergens in 2015-2018 wel hebben meegedaan maar niet zijn teruggekomen	2.942	534,2	533,9	534,2	533,1		

Tabel 16 laat zien dat scholen die de Centrale Eindtoets de afgelopen jaren steeds hebben afgenomen, in 2021 een iets hogere gemiddelde schoolscore laten zien dan terugkerende scholen. Scholen die eerder wel steeds of deels aan de Centrale Eindtoets deelnamen, maar in 2021 niet, scoorden gemiddeld genomen in 2019 onder het landelijk gemiddelde op de Centrale Eindtoets.

5.3 VERGELIJKING REFERENTIELEVELS

Sinds 2017 is de beheersing op de referentieniveaus op een iets andere manier berekend dan daarvoor. De wijzigingen leiden tot lichte verschuivingen in de percentages leerlingen die de referentieniveaus beheersen. Om een volledig en goedvergelijkbaar beeld te kunnen schetsen, worden in Tabel 17, Tabel 18 en Tabel 19 de percentages leerlingen die de referentieniveaus in 2016 beheersen, gepresenteerd op basis van de in 2017 gehanteerde methode. In de [Terugblik 2018](#) staat beschreven welke wijzigingen er in 2017 zijn aangebracht in de methode om de beheersing van de referentieniveaus te bepalen. De beheersing van de referentieniveaus op de Centrale Eindtoets 2021 kan op die manier vergeleken worden met die van voorgaande jaren. Er is in 2021 geen correctie toegepast voor eventuele leer vertragingen vanwege corona op de resultaten op de referentieniveaus.

TABEL 17 BEHEERSING REFERENTIELEVELS LEZEN CENTRALE EINDTOETS 2016-2021

Lezen	<1F	1F	2F
2021	4%	22%	74%
2019	1%	20%	79%
2018	2%	23%	74%
2017	2%	32%	66%
2016	2%	21%	77%

Bij Lezen is te zien dat het aantal leerlingen dat 1F niet beheerst in 2021 is gestegen. In voorgaande jaren schommelde dit tussen 1% en 2%, maar in 2021 beheerst voor het eerst 4% niet 1F. Het percentage leerlingen dat Lezen 2F beheerst is na een lichte stijging in 2019 weer op het niveau van 2018.

TABEL 18 BEHEERSING REFERENTIELEVELS TAALVERZORGING CENTRALE EINDTOETS 2016-2021

Taalverzorging	<1F	1F	2F
2021	4%	34%	61%
2019	2%	35%	63%
2018	3%	38%	58%
2017	4%	39%	57%
2016	4%	40%	56%

Bij Taalverzorging zien we na een lichte stijging in 2019 van het aantal leerlingen dat 2F beheerst weer een kleine daling. Of dit door de coronamaatregelen komt, is niet te bepalen.

TABEL 19 BEHEERSING REFERENTIELEVELS REKENEN CENTRALE EINDTOETS 2016-2021

rekenen	<1F	1F	2F
2021	9%	49%	42%
2019	8%	46%	46%
2018	7%	45%	48%
2017	7%	45%	48%
2016	8%	48%	44%

Bij Rekenen is de ingezette kleine daling sinds 2018 doorgezet, mogelijk extra vanwege corona; weer een iets kleiner percentage leerlingen beheert 1S dan het jaar ervoor.

6 RESULTATEN OP DE PAPIEREN EN DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS

Na de eerste afname van de digitale adaptieve Centrale Eindtoets in 2018 werd een verschil in relatieve prestatie geobserveerd tussen de digitale adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren Centrale Eindtoets. Wordt een hoger toetsadvies behaald dan het schooladvies, dan spreken we van overprestatie. Wordt een lager toetsadvies behaald dan het schooladvies, dan noemen we dat onderprestatie. Om onder- of overprestatie te meten, werd gebruik gemaakt van het schooladvies.

Niet alleen was de leerlingpopulatie van de digitale adaptieve Centrale Eindtoets gemiddeld zwakker dan die van de papieren Centrale Eindtoets, er werd ook geconstateerd dat de leerlingen die de digitale adaptieve Centrale Eindtoets maakten vaker onderpresteerden dan de leerlingen die de papieren Centrale Eindtoets maakten. Vice versa werd er op de papieren Centrale Eindtoets vaker overgepresteerd dan bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets.

6.1 BEVINDINGEN IN 2021

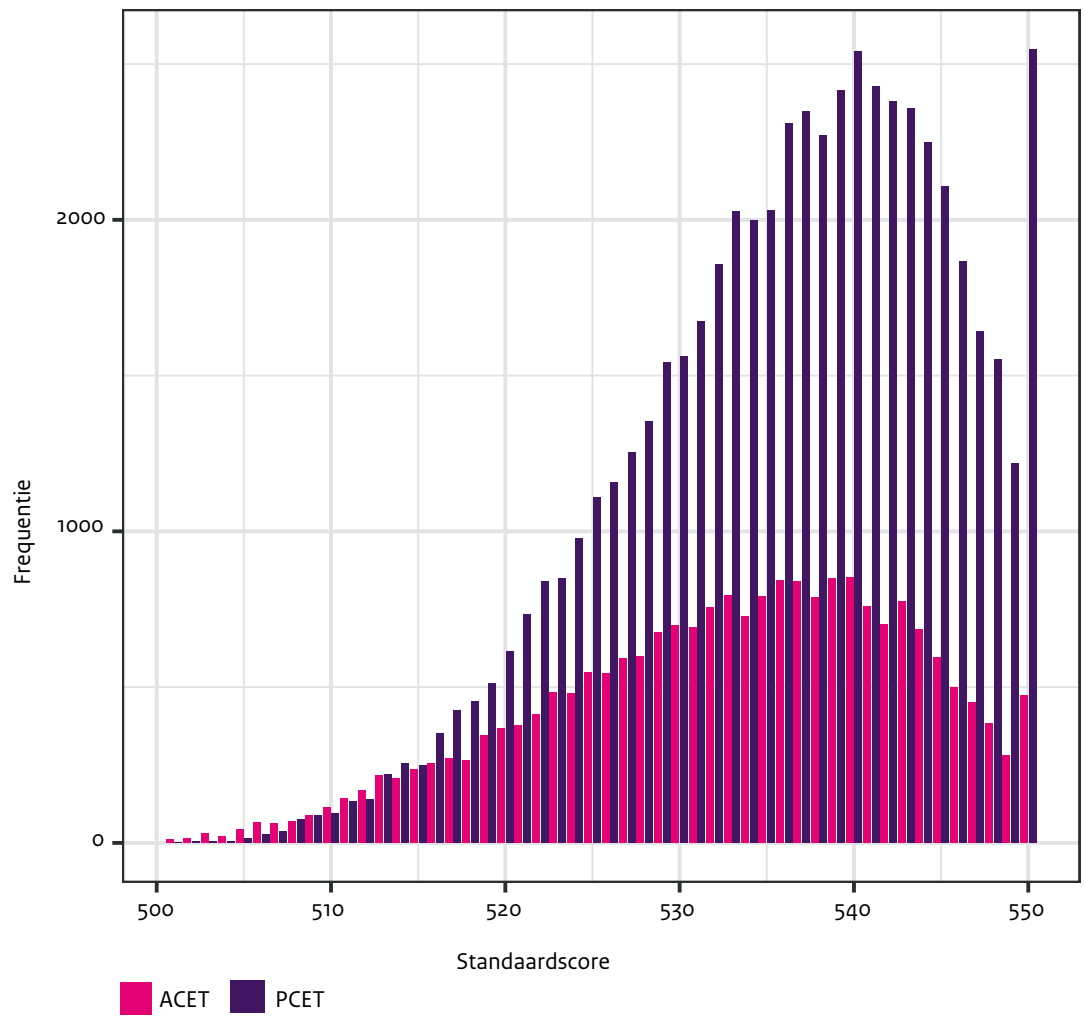
De resultaten van de papieren en digitale adaptieve Centrale Eindtoets voor 2021 laten ook verschillen zien.

TABEL 20 GEMIDDELDE STANDAARDSCORE IN HET REGULIER BASISONDERWIJS VOOR DIGITALE ADAPTIEVE EN PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS 2021

	Aantal	Percentage	Gemiddelde	Standaarddeviatie
digitale adaptieve Centrale Eindtoets regulier basisonderwijs	21.930	28%	533	10,3
papieren Centrale Eindtoets regulier basisonderwijs	56.903	72%	536	9,2
Totaal regulier basisonderwijs	78.833		535	9,6

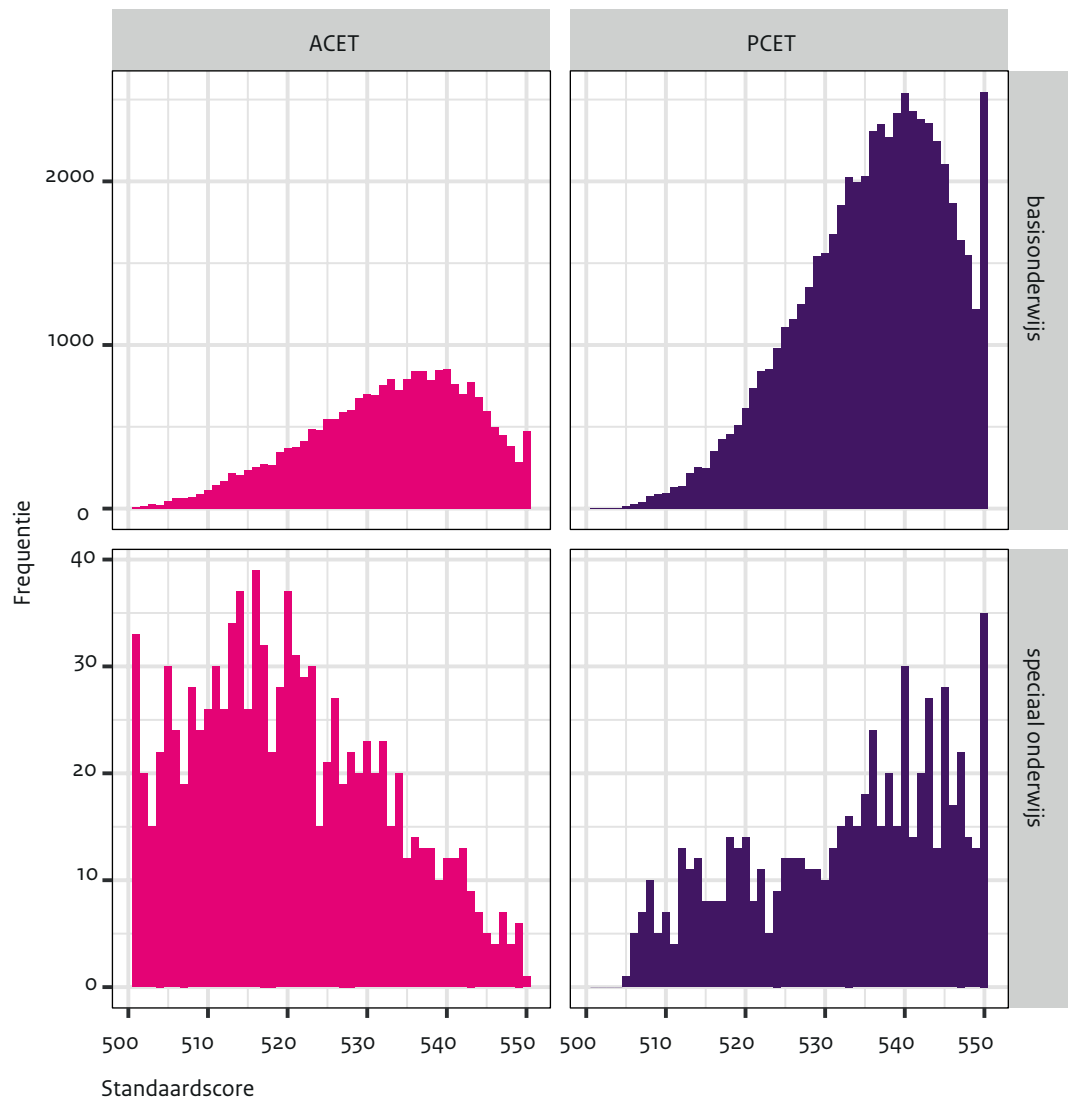
In Tabel 20 is te zien dat de gemiddelde standdaardscore lager is bij de digitale adaptieve toets dan bij de papieren Centrale Eindtoets, respectievelijk 533 en 536. Bij beide hoort een toetsadvies vmbo gemengde / theoretische leerweg en havo.

FIGUUR 6 FREQUENTIE STANDAARDSCORES VOOR DE PAPIEREN EN DE DIGITALE CENTRALE EINDTOETS

FIGUUR 7 STANDAARDSCORES VOOR DE PAPIEREN (PCET) EN DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS (ACET) VOOR BO EN (V)SBO

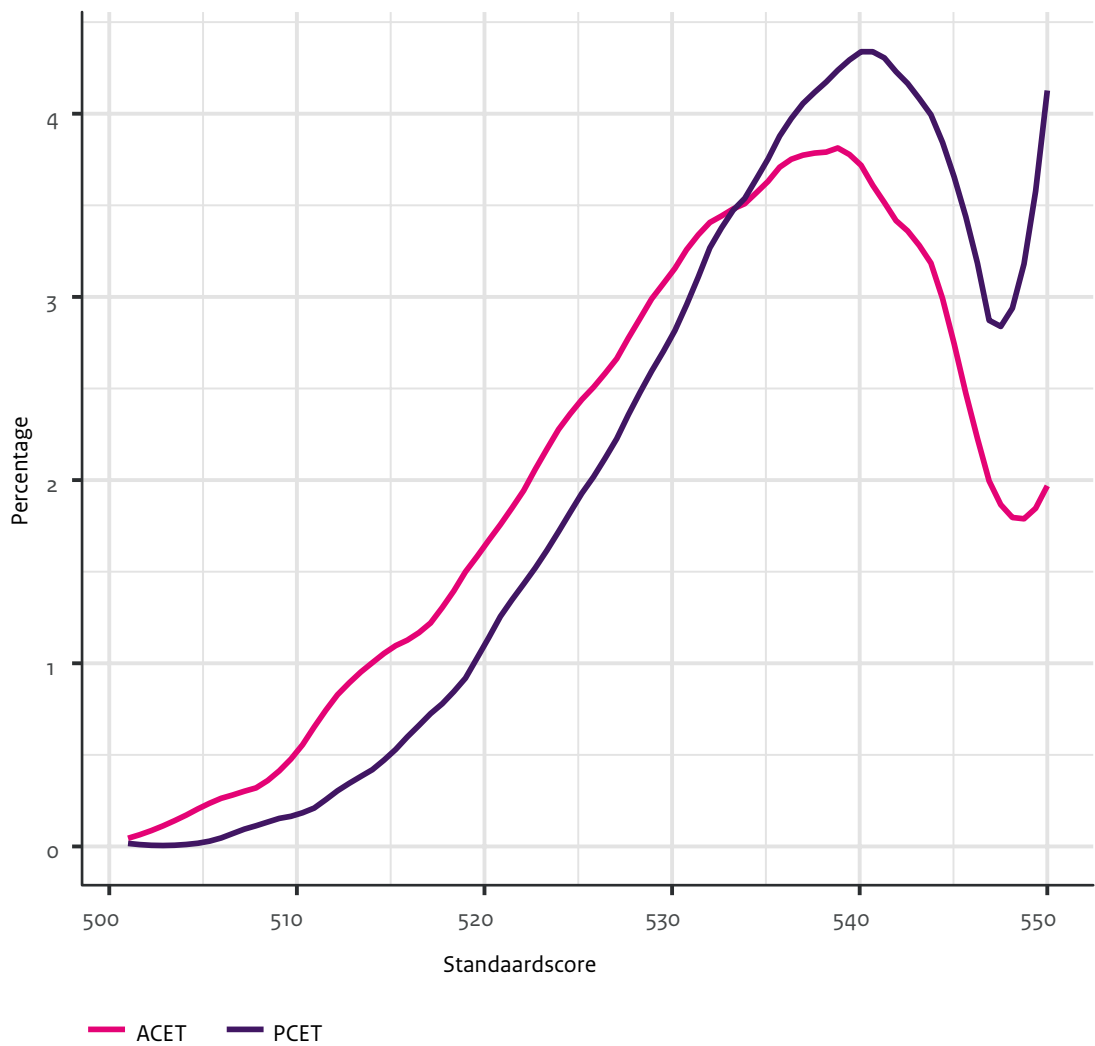

Ook Figuur 6 en Figuur 7 laten het beeld zien dat de papieren Centrale Eindtoets veel vaker hogere standaardscores laat zien dan bij de digitale adaptieve eindtoets.

In Figuur 7 is te zien dat voor het regulier basisonderwijs vooral de piek voor de papieren Centrale Eindtoets meer naar rechts ligt dan bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets. Bij het speciaal onderwijs is het patroon gespiegeld voor de digitale adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren Centrale Eindtoets ten opzichte van regulier basisonderwijs. De digitale adaptieve Centrale Eindtoets heeft de piek vooral aan de lagere kant van de standaardscores terwijl voor de papieren Centrale Eindtoets de piek (als er al sprake is van een piek) meer naar de hogere scores schuift. Hieruit is te concluderen dat de digitale adaptieve Centrale Eindtoets met name in het speciaal onderwijs lagere standaardscores laat zien en de papieren Centrale Eindtoets wat hogere standaardscores. De ACET wordt met name gebruikt, vanwege het adaptieve karakter, door de populatie leerlingen die een minder hoog taal- en rekenniveau bezitten. De ACET is immers beter in staat om aan te sluiten bij het niveau van de leerlingen dan de PCET.

In Figuur 8 zijn de standaardscores voor de papieren Centrale Eindtoets en de digitale adaptieve Centrale Eindtoets niet in frequenties maar in percentages weer gegeven.

FIGUUR 8 PERCENTAGE STANDAARDScores VOOR DE PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS EN DE DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS

Figuur 8 laat zien dat de papieren Centrale Eindtoets procentueel iets vaker hogere standaardscores geeft in vergelijking met de digitale adaptieve Centrale Eindtoets.

In Tabel 21 en Figuur 9 worden de resultaten op de papieren en digitale eindtoets gegeven op de referentieniveaus en het toetsadvies voor het regulier basisonderwijs.

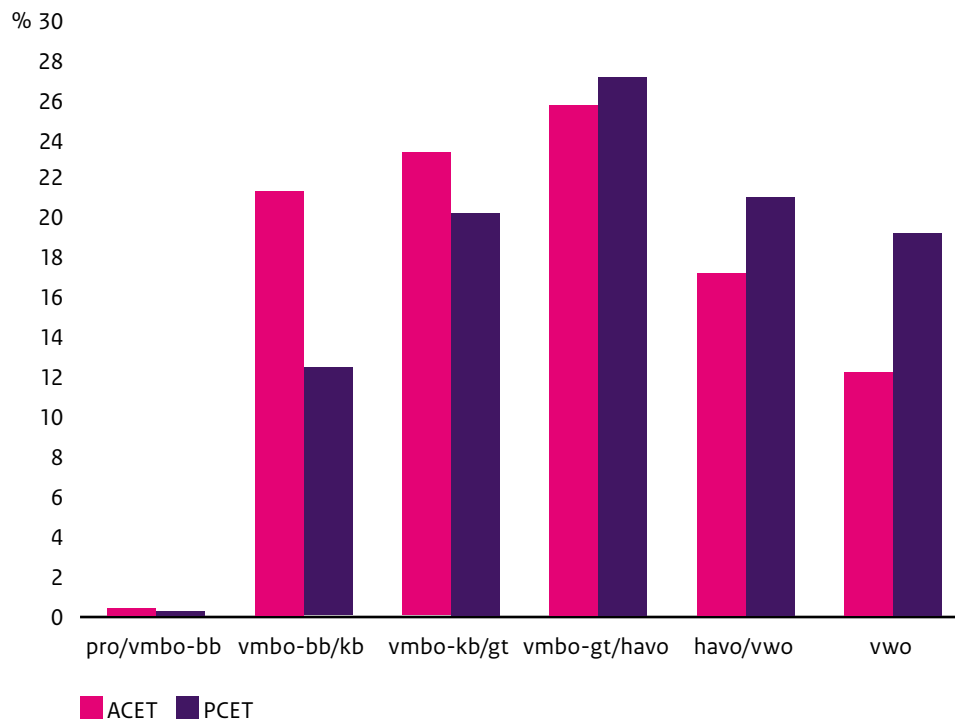
TABEL 21 AANTAL EN PERCENTAGE LEERLINGEN PER TOETSADVIES INCLUSIEF BEHAALDE REFERENTIE-NIVEAUS IN HET REGULIER BASISONDERWIJS, UITGESPLITST NAAR DE DIGITALE ADAPTIEVE EN PAPIEREN CENTRALE EINDTOETS

Afnamevorm en toetsadvies			Lezen		Taalverzorging		Rekenen	
	Aantal	Percentage	% 1F*	% 2F	% 1F*	% 2F	% 1F**	% 1S
Digitaal	21.930		95,3%	65,5%	93,6%	53,0%	87,0%	38,1%
pro/vmbo-bb	78	0,4%	0,0%	0,0%	2,6%	0,0%	0,0%	0,0%
vmbo-bb/kb	4676	21,3%	80,3%	11,5%	73,7%	4,7%	44,3%	0,1%
vmbo-kb/gt	5.101	23,3%	99,5%	51,1%	98,1%	30,1%	96,5%	3,5%
vmbo-gt/havo	5.627	25,7%	100%	85,6%	99,8%	66,3%	100%	37,7%
havo/vwo	3.769	17,2%	100%	98,9%	100%	92,0%	100%	89,5%
vwo	2.679	12,2%	100%	100%	100%	99,5%	100%	99,9%
Papier	56.903		96,3%	77,8%	96,8%	64,7%	92,5%	44,2%
pro/vmbo-bb	16	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
vmbo-bb/kb	7.090	12,5%	72,9%	13,9%	77,3%	4,9%	47,6%	0,0%
vmbo-kb/gt	11.509	20,2%	98,5%	59,1%	98,3%	31,7%	95,5%	1,8%
vmbo-gt/havo	15.401	27,1%	99,9%	89,3%	99,9%	69,7%	100%	27,2%
havo/vwo	11.953	21,0%	100%	98,7%	100%	93,4%	100%	82,3%
vwo	10.934	19,2%	100%	100%	100%	99,7%	100%	99,6%

* inclusief leerlingen die ook 2F hebben behaald

** inclusief leerlingen die ook 1S hebben behaald

FIGUUR 9 PERCENTAGES TOETSADVIEZEN VOOR PAPIEREN EN DIGITALE CENTRALE EINDTOETS 2021

Het percentage leerlingen dat 1F/1S/2F haalt is lager bij de digitale adaptieve toets dan bij de papieren Centrale Eindtoets zoals te zien is in Tabel 21 en Figuur 9. Zo beheerst bijvoorbeeld 44,2% van de leerlingen die de papieren Centrale Eindtoets heeft gemaakt Rekenen 1S terwijl dit percentage voor digitale adaptieve Centrale Eindtoets 38,1% is.

Daarnaast is in Tabel 21 duidelijk te zien dat de percentages met toetsadvies pro/vmbo-bb, vmbo-bb/kb en vmbo-kb/gt hoger zijn bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets dan bij de papieren Centrale Eindtoets. De percentages vmbo-gt/havo, havo/vwo en vwo zijn lager bij de digitale adaptieve Centrale Eindtoets dan bij de papieren Centrale Eindtoets.

6.2 WIJZIGINGEN IN DE DIGITALE ADAPTIEVE CENTRALE EINDTOETS IN 2021

Naar aanleiding van de afname in 2018 is er uitgebreid onderzoek gedaan naar de factoren die een verklaring kunnen geven voor de verschillen in de resultaten op de papieren en digitale versies van de Centrale Eindtoets.

Op de eerste plaats komt het verschil in prestaties en toetsadviezen tussen de digitale adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren toets door een verschil in leerlingpopulatie. De papieren Centrale Eindtoets wordt vanwege wet- en regelgeving sinds 2018 op één niveau afgenomen. Hierdoor kan de papieren Centrale Eindtoets voor de minder vaardige leerling te moeilijk zijn en voor de meest vaardige leerling te gemakkelijk zijn. In beide gevallen kan dit negatieve impact hebben op het toetsresultaat. De digitale adaptieve Centrale Eindtoets is echter geschikt voor iedere leerling ongeacht diens vaardigheid. Wanneer een school niet voldoende devices had om de digitale adaptieve Centrale Eindtoets bij de gehele groep af te nemen heeft het CvTE de scholen geadviseerd om de leerlingen aan beide uiteinden van de vaardigheidsschaal de digitale adaptieve Centrale

Eindtoets te laten maken. Deze toets past immers beter bij minder en zeer vaardige leerlingen. Uit de analyse van ingeschreven leerlingen met een bekend schooladvies in de portal Centrale Eindtoets bleek dat scholen die niet bij de gehele groep 8 leerlingen de digitale adaptieve Centrale Eindtoets afnamen er voornamelijk voor hebben gekozen om de digitale toets af te nemen bij de leerlingen aan de onderkant van de vaardigheidsschaal. Een deel van de verschillen tussen de ACET en de PCET worden dus verklaard door verschillen in leerlingpopulatie.

Daarnaast was één van de hypothesen dat de ACET en digitale toetsen in het algemeen vaak met wat minder toewijding worden gemaakt dan papieren toetsen. Hierdoor schakelen leerlingen sneller over naar gokgedrag of overhaast antwoorden (pacing). Dit veroorzaakt dan vervolgens de lagere relatieve prestatie. Voor de afname van de ACET in 2021 zijn enkele wijzigingen doorgevoerd. Zo zijn er tussenschermen toegevoegd aan de ACET om meer structuur aan te brengen en is de instructie voor leerkrachten verbeterd zodat zij erop letten dat leerlingen geconcentreerd de ACET afleggen.

In Tabel 22 worden de prestaties op beide toetsen in 2018 en 2021 getoond.

TABEL 22 PRESTATIEVERSCHILLEN TUSSEN DE ACET EN PCET. VOOR 2018 IS DE TOETSADVIESINDELING ZOALS GEBRUIKELIJK SINDS 2019 TOEGEPAST OM ONDER- EN OVERPRESTATIE TE BEPALEN, VOOR 2021 DE GECORRIGEEERDE NORMERING N.A.V. COVID-19

	2018		2021	
	ACET	PCET	ACET	PCET
gemiddelde standaardscore	531,7	536,6	532,8	535,7
sd standaardscore	10,4	9,0	10,2	9,2
fractie schooladvies bekend [%]	41,0	75,6	44,8	82,6
fractie onderprestatie [%]	6,6	4,8	6,0	4,6
fractie overprestatie [%]	5,4	6,6	5,6	7,8

Te zien is dat de verschillen tussen de ACET en PCET qua onder- en overprestatie nog ongeveer even groot zijn en het verschil in overprestatie zelfs is toegenomen.

6.3 CONCLUSIE

Bij nader onderzoek van de verschillen tussen de adaptieve Centrale Eindtoets en de papieren Centrale Eindtoets blijkt dat er mogelijk naast toetsspecifieke oorzaken ook andere factoren aan te wijzen zijn die van invloed kunnen zijn op de geobserveerde onder- en overprestatie bij een toets. Deze factoren hebben vrijwel allemaal te maken met het samenspel tussen de populatieverdeling en de plaats van grenswaarden op de standaardscoreschaal. Door het verschil in populatieverdeling hebben leerlingen die de ACET maken bij hetzelfde schooladvies een net iets lagere vaardigheid dan leerlingen die de PCET maken. Hierdoor lijkt het erop dat leerlingen dus lager op de ACET scoren dan op de PCET, dit is te verklaren door de populatieverdeling. Het maakte voor het toetsadvies voor de leerlingen niet uit of ze de ACET 2021 of de PCET 2021 gemaakt hebben.

7 SAMENVATTING

In deze *Terugblik 2021* gaat het over de prestaties van leerlingen uit groep 8 van het reguliere basisonderwijs en het speciaal (basis)onderwijs op de Centrale Eindtoets 2021. In 2021 is de Centrale Eindtoets afgenomen bij 78.833 leerlingen van 2.795 reguliere basisscholen. Aan het facultatieve onderdeel Wereldoriëntatie deed 35% van alle leerlingen mee. Vanwege corona is ook de papieren calamiteitentoets afgenomen. In totaal is deze bij 611 leerlingen, verdeeld over 139 scholen afgenomen.

Leerlingen van groep 8 uit het reguliere basisonderwijs (reguliere basisschool, inspectielocaties en particulier onderwijs) die aan de Centrale Eindtoets deelnamen, haalden hierop een gemiddelde standaardscore van 535,1. Dit komt overeen met het advies vmbo-gt/havo. De landelijk gemiddelde standaardscore van de leerlingen uit het so en sbo is respectievelijk 520 (toetsadvies vmbo basis- en kaderberoepsgerichte leerweg) en 526 (toetsadvies vmbo basis- en kaderberoepsgerichte leerweg). De score op het onderdeel Wereldoriëntatie wordt voor de berekening van de standaardscore buiten beschouwing gelaten. De gemiddelde standaardscore van de leerlingen die dit onderdeel gemaakt hebben, is iets hoger dan de standaardscore van leerlingen die geen Wereldoriëntatie gemaakt hebben (536 tegenover 535).

De Centrale Eindtoets rapporteert ook op de referentieniveaus Lezen, Taalverzorging en Rekenen. Voor alle drie de vaardigheden zien we dat meer dan 90% van de leerlingen in het reguliere basisonderwijs het niveau 1F beheerst. Het percentage ligt het hoogst bij Lezen (96%) en het laagst bij Rekenen (91%). Het percentage leerlingen dat voor alle drie de vaardigheden minstens niveau 1F haalt, is 90%.

Ook dit jaar werden er effecten gevonden voor het verschil in leeftijd wat betreft de hoogte van de scores op de Centrale Eindtoets 2021. Op alle onderdelen scoort de groep vertraagde leerlingen gemiddeld duidelijk lager dan de groep leerlingen die normaal doorgestroomd is. De vroege leerlingen scoren op alle onderdelen hoger dan de overige leerlingen.

In vergelijking met voorgaande jaren is met name de vergelijking met de laatste afname voor corona, 2019, relevant. Te zien is dat de gemiddelde standaardscore in 2021 iets lager was dan in 2019 (535, respectievelijk 536). Ook op de onderdelen Taal en Rekenen is een lagere gemiddelde score zichtbaar. Vanwege deze mogelijke effecten zijn de grenzen van vijf van de zes toetsadviescategorieën iets aangepast, zodat leerlingen ondanks opgelopen leervertragingen toch hun potentieel kunnen laten zien.

COLOFON

Redactie College voor Toetsen en Examens in
samenwerking met Stichting Cito
Vormgeving en-publique.nl
Fotografie Marijke Volkers
Utrecht, maart 2022

Met dank aan de ze Marnixschool in Utrecht voor
medewerking aan de foto op de cover.

*Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen
in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt,
in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch,
door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder
voorafgaande toestemming van de uitgever.*

COLLEGE VOOR TOETSEN EN EXAMENS

Het College voor Toetsen en Examens is namens de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit en het niveau van de centrale examens en toetsen in Nederland. Het heeft verschillende examens en toetsen onder zijn hoede waaronder de Centrale Eindtoets in het primair onderwijs.

cvte.nl

SAMEN BOUWEN WE AAN GOEDE TOETSEN EN EXAMENS

 Centrale Eindtoets primair onderwijs: de eindtoets die de overheid aanbiedt aan leerlingen uit groep 8. De uitkomst is een advies voor het best passende brugklatype. Centraleeindtoetspo.nl

 Centrale examens voortgezet onderwijs: het centrale deel van de eindexamens vmbo, havo of vwo. Het diploma geeft toegang tot passend vervolgonderwijs. Examenblad.nl

 Staatsexamens voortgezet onderwijs: examens voor iedereen die individueel of op vso-scholen niet in staat is via het regulier voortgezet onderwijs examen af te leggen. Staatsexamensvo.nl

 Centrale examens middelbaar beroeps-onderwijs: centrale examens Nederlandse taal en Engels voor studenten in het mbo. De uitkomst is onderdeel van het mbo-diploma. Examenbladmbo.nl

 Staatsexamens Nederlands als tweede taal: examens Nederlandse taal voor iedereen die Nederlands niet als moedertaal heeft. Het diploma toont aan dat het Nederlands voldoende is voor werk of opleiding. Staatsexamensnt2.nl